

ajan unohtaus

P. A. MANNINEN

NYT SYÖMÄÄN:

Kuten kaikki tietämme, historia on raaka huumare. Ihminen joutuu taistelemaan päästäkseen edes historian unohtamaksi.

... Niin, ettekö tekin ole joskus ihmetelleet, miksi suurin osa ihmiskunnan tuotoksista on talpuvalista vajoamaan unohtuksen pohjille heti, kun sen julkitustusta ollaan hieman etäännytty ajassa? Uusi kulttuuri pursuaa kaiken aikaa esille, joten vanhan hylkääminen on tietenkin ymmärrettävää – ja voimamehan me lohdutautua sillä ajatuksella, että ns. "kestävin osa" entisestä säilyy kuitenkin keskuudessamme. Kenties niinkin, mutta epävarmuus tämän ilmiön moraalista oikeutuksesta jää roikkumaan ainakin omien aivojeni satulaan.

Voisimme ottaa tarkastelun kohteeksi esimerkiksi maamme sarjakuvaseurojen julkaisemat lehdet. Teidän kantaanne en tiedä, rakkaat lukijat, mutta itselleni suurin osa *Kannuksen, Kuplan* ja *Sarjarin* alkuaikojen sisällöstä näyttää nykyisin täysin lukukelvottomana. Vain eräät yksittäiset sarjakuvat jaksavat niissä viehättää tänäkin päivänä. Sama voidaan myös sanoa vain vähän edellämmainittujen lehtien jälkeen ilmestymisensä aloittaneesta *Aänekosken* sarjakuvaseuran *Nyt Syömään* -lehdestä – Joskin sen onnistuneimmat sarjakuvat mielestäni ylittävät kiinnostavuudessaan kaikki noiden tun-

netuimpien lehtien samanaikaiset tuotokset. Itse asiassa olisin valmis laskemaan nuo *Jyrki Salmijärven* sarjakuvat maamme parhaiden sarjojen joukkoon... *Mutta oletko te lukeneet niitä?*

No – myönnettäköön, että ensimmäinen *Nyt Syömään* ei tarjonnut kovin ihmeellistä lukuautintoa ja seuraavissakin numeroissa muun sisällön peräti tavanomainen taso saattoi peittää *Salmijärven* sarjojen erinomaisuuden alle. Se ei kuitenkaan kelpaa syyksi koko lehden unohtamiseen. Numerossa 2 (ilmestyi maaliskuuhuhtikuussa 1982) seikkaili *Salmijärven Pete Punkrockari*, jonka "myöhempiä vaiheita" päästiin seuraamaan lehden viimeisessä numerossa (n:o 4). Pete oli hieman ongelmallinen nuori. Hänen mielestään maailma on mätä, joten ainoa mahdollinen pakopaikka on nimeltään mielikuvitus. Mutta mielikuvituksen mätäneä: päivänunelmassa potkittu mummo kuolee saamiinsa vammoihin. Enelmärakastettu "Punktyttö" kyllä ampuu pidättämään tulleet poliisit, mutta todellisuudentajulle on jo koitunut peruuttamattomia vaurioita. "Pete Punkrockarin myöhemmissä vaiheissa" tarina alkaakin tilanteesta, jossa Pete on juuri päässyt pois mielisairaalaista ja yrittää sopeutua perheensä pariin. Isä varoittaa häntä saamasta "mielisairauskohtausta" tulevissa perhejuhliissa, mutta Punktyttö ilmestyy taas... Ja äiti on vihainen: "Nyt tämä saa riittää, rankaisemme sinua leikkamalla nenäsi pois." Todellakin terävä loppu sarjakuvalle – Askarte-

lusaksilla poikki vaan. Nipsis nipsis.

Piirrosteknisesti tarkastellen *Pete Punkrockarin* tarinassa on tietysti hieman puutteita, mutta monia tyylikkäästi efektiivisiä ei silti voi olla huomaamatta: *Peten* vanhat kaverit, jotka näyttävät täsmälleen samoilta kuin mallinuket tavaratalon ikkunalla, kohta, jossa *Peten* kuvitelma isästään punkkarina liittyy isän todellisuudessa pitämään moraalisaamaan – ja tietysti heti "mielisairauskohtauksesta" varoitamisen jälkeen pesuhuoneen peilistä nähdyt omituisuudet. *Nyt Syömään* kolmosesta olisi hyvä vielä muistaa *Salmijärven Riku Tennari* (jossa Pete tosin myös käy näyttäytymässä). Riku uskoo kaikkien tyttöjen rakastavan häntä itseään ja joutuu kierteeseen, josta vasta täyden osoitekirjan repiminen vapauttaa...

Nyt Syömään (jonka päätoimittaja *Salmijärvi* oli) häipyi siis maailmasta neljännen numeronsa myötä. Pääkirjoituksesta päätellen lehden tekijöiden tunnot rekisteröityivät tuolloin vankasti katkeruuden puolelle. He olivat varmaankin odottaneet enemmän yleistä huomiota (tai edes tilaajia) kuin saivatkaan.

Nyt Syömään ei kylläkään päätenyt kulkemaan yhtä omalaatuisuutta tietä kohti unohtusta kuin *Porin* sarjakuvaseuran *Portsari*-lehti. *Portsarihan* oli tasoltaan kenties hieman *Nyt Syömään*-lehteä tasaisempi (siinä julkaistiin sarjoja mullakin kuin porilaisilta piirtäjiltä), mutta kokemaansa unohtuksen osalta paljon äänekoskelaisten yri-

tystä masentavampi tapaus. Tosin unohtuksen syy on osittain porilaisten omilla harteilla – En nimitäin tiedä ainuttakaan muuta yhtä heikosti levitettyä lehteä. *Portsarin* myöhemmistä numeroista ei *Kukaan* sarjakuvaharrastaja, joilta asiaa olen kysynyt, ole tiennyt mitään. Tiesittekö itse, että *Portsari* on ilmestynyt vielä ainakin vuonna 1985, jolloin numeron 1/85 kannessa oli (tuntemattomasta syystä) **Frank Zappan** kuva?

Portsarin vällä on todellakin ollut hieman erikoisia käestyksiä lehtien levittämisestä... Esimerkiksi oma tekijänkappaleeni numerosta 1/84 on osoitelapun mukaan ilmeisesti ollut alunperin tarkoitus lähettää jollekin *Mika Bergmannille* ja sen takakanteen on lisäksi kirjoitettu sinisellä kynällä arvoituksellinen viesti "Eero! Pidä *Paulasta* huoli!". Oli miten oli, te ihmiset ette osoittaneet tarpeeksi kiinnostusta *Portsaria* kohtaan, joten mitäs sitten sitten isommin levittämäänkään – tämän olettaisin olleen kaiken takana.

Lähes *Portsarin* kaltaisen unohtuksen kohteeksi joutui käsittääkseni myös lehti nimeltään *Nänni* – johtuen kaikesta osaltaan sen rajoitetusta painosmäärästä (tietyvästi 50 kpl/numero). Kyseessä oli sikäli ikävä juttu, että alaikäisille suunnattu pornosarjakuvalehti on sentään ideana omaperäinen. *Nänniä* ilmestyi vuosina 1984 ja 1985 yhteensä seitsemän numeroa, mutta siltä tai sen kustantajasta **Aitti Papinsaaresta** ei ole kuulunut mitään vähään aikaan.

SLADDI:

HÄNELLÄ OLI VIISI PUDOTUSTA ENNEN KOHTALOKASTA TIEDUSTELULENTOA LAATOKAN KARJALAAN. EI KAI MINUN KOHTALONI VOI OLLA...?

Nännin sisältöön toivat mukavaa vaihtelua ilman lupaa julkaisut ulkomaiset sarjakuvat. **Gotlibin** ja **Edikan** toisten julkaiseminen suomeksi voidaan katsoa arvokkaaksi kulttuuriteoksi. Suomalaisen sarjakuvan kannalta kyseisen lehden tekee tärkeäksi herra nimeltään **J. Lehto**. Hänestä en tiedä kerrassaan mitään – enkä edes muista nähneeni hänen sarjakuviaan julkaistuina muualla kuin *Nännissä* (ja siinäkin vain kaksi yhden sivun sarjaa). Nämä sarjat ilmestyivät lehden numeroissa 1 ja 5. Niissä seikkaili herra, jonka nimi nimeltään oli *Almost*. Ensimmäisessä sarjassaan hän joutuu työttömäksi, ryppää itsensä psykoosiin, juoksee parantolaan, tekee *Kullipienlehteä* ja lentää siitä pelloille kun lehden kaupallinen kehitys kääntyy jyrkkään nousuun. Sitten *Almost* tietysti muuttaa Ruotsiin, sekooa huumeisiin ja liiman halsteleluun, voittaa uhkapelissä ja saa suurikokoiselta gangsterilta stilettejä rintaan (ja tämä kaikki tapahtuu

yhden sivun mittaan). *Almostin* toinen sarja *Girls zest wanna hab fun* olikin jo hieman yksinkertaisempi. *Almost* on päättänyt ryhtyä sutenööriksi. Äiti ei kuitenkaan halua lainata kymppitonnia pikkukveljen sukupuolenvaihdosleikkaukseen: "Ei siihen mitään rahoja tarvii. Siinä on sakset". (Sakset... taas sakset... onko se pakkomielle??)

Tämä **J. Lehto** on otaksuttavasti tehnyt sarjansa ilman mitään luonnoksia. Homma tuntuu olevan hallinnassa muutenkin, joten miinkäs niitä tarvittaisiinkaan. Puhdasta nerokkuutta! Läheisimpänä vertailukohteena tulee mieleen vain **Ace Backwardsin** sarja *Dip Shit, the teen-age jack-off* (Weir-don numerossa 6). Tietenkin on ollut olemassa selaisiakin pienlehtiä, joiden äärimmäinen pienuus saa melkein epäilemään niiden olemassaoloa. Niille unohtaus on luonnollinen olotila. Äärimmäisenä esimerkkinä voidaan esille ottaa *Sokerinsyöjät*, jota tehtiin *Ylöjärvellä* vuosina

1979–1984 kaikkiaan 28 (!!!) numeroa. (Tosin vasta numerosta 17 lähtien lehti vaivauduttiin monistamaan).

Omistuksessani on yksi kappale kyseisen lehden viimeistä numeroa – ja sehän voittaa (ainakin hauskuudessa) useimmat suuret pienlehdet. Mukana on mm. sittemmin kuuluisaksi (=useamman kuin kolmen ihmisen kehumaksi) tullut **Jouko Ruokosenmäki**. Vaukuttavaa ja hyvää makua osoittaa varsinkin tarina *Ohukainen ja Pak-susuoli*, jossa mainitut sisäelimet palaavat viemäristä pelastamaan entisen isäntänsä nymfomaanin kourista. Kaikki päättyy vielä niin kovin puhdasarvoiseen opetukseen "Syö vähempi", ulkoile empi". *Sokerinsyöjät 28 (Hippo Meta)* pitäisi olla nähtävillä Suomen sarjakuvaseuran arkistossa. Muualta tätä keräilyharvinaisuutta lienee turha etsiskellä.

Eräs tehokkaimista matkailuista unohtukseen on tietysti omituisuus. Sellaiseen kuuluu

hyppäsi lehti nimeltään *Valta*. Siinänsä tyylikkaiden kansien välistä löytyi perin vanhakantaisia underground-vaikutteita. Kiinnostavan tästä julkaisusta teki kuitenkin **Raimo Vallan** sarjakuva *Käkelö*, puhdaspiirteinen suomalainen korpi-undergroundin edustaja. Pääkirjoitus väittää kyseisen taiteilijan viettävän liikkuvaa elämää – Piirrostyylisiä päätellen kyseinen elämä on myös huumeista, mutta mikäpä siinä, kun tulos näyttää näin rehelliseltä. Tulokoon vaikka enkelipölykeuhko.

Tyypillistä suomalaista Undergroundia edusti myös *Sladdi*. On kylläkin myönnettävä, että kun tutustuin siihen alkuaan numero kahden välityksellä, en innostunut kovinkaan perusteellisesti. Kokonaisuuksien sekavuus tuhosmiehekseni useat onnistuneet ideat. Välillä oli täytenyt jollakin taholla tapahtua tietynlaisia valaistumista, sillä *Sladdin* viimeiset numerot (6 ja 7) vuodelta 1982 ovat mielestäni parhaita kotimaisia omakustanteita. Oikeastaan nämä numerot täyttävä sarjakuva *Kivinen Buddha* (jonka tekijöiksi ilmoitetaan **J. Lappalainen** ja **Koski**) on omaperäisin ja kiehtovin albumimittainen (55 sivua) kotimainen sarjakuva. Juoni on alusta alkaen surrealistinen, lähes vapaiden assosiaatioiden yhdistämä tapahtumaketju. Se ihastuu joskus omista haarautumistaan, mutta vyöryy järkyttävän kosmiseen loppuunsa epäroimattä turhaan. Kyseessä on matka mielessä ja Suomen historiassa, jossa kilometripölyväin ovat toisen maailmansodan lentäjäsenkarit ja Suomen sota 1808–1809. Piirroset on tehty hieman raskaasti, mutta mainio teksti jaksaa kantaa niitäkin eteenpäin. Ehdoton klassikko!

Tarkoituksena oli siis kysyä, miksi me olemme taipuvaisia unohtamaan kaikki ne, jotka eivät pyri kaiken aikaa tunkemaan silmillemme. Missä on kulttuurin kuluksen moraalit?

Olen aivan vakavissani siitä mielestä, että meillä kulttuuria kuluttavilla olennoilla tulisi olla kahdet kasvot ja kaksi paria tarttumaellimia... Kuitäessämme kohti tulevaisuutta voisivat selästämme työntyvät kädet yrittää epätoivoisesti kahmia ohitsemme lentäviä ja liian nopeasti katoavia murusia – Sillä jokin niistä saattaa sisältää päämäärämme koordinaatit. Se ei ole todennäköistä, mutta mikäpä olisi. On vain yritettävä.

P.A. Manninen